

MLYNÁŘSKÁ SYMBOLIKA ANEB 900 LET MLYNÁŘSKÉHO ZNAKU

MILLER'S TRADE SYMBOLISM, OR 900 YEARS OF MILL SIGN

Na pardubickém zámku v reprezentativních prostorách Rytířského sálu proběhla 6. června 2016 jedinečná konference, která měla poodhalit další neprobádané pole české molinologie. Účastníci se zabývali mlynářskou symbolikou a původem mlynářského znaku. Konferenci pořádalo hned několik institucí: na prvním místě VodníMlýny.cz, z.s., dále pak Podbrdské muzeum v Rožmitále pod Třemšínem a Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. Záštitu nad konferencí laskavě převzala Ing. Jana Pernicová, náměstkyně hejtmana a členka Rady Pardubického kraje zodpovědná za školství, kulturu a památkovou péči.

Prvotním impulzem vzniku konference se stalo výročí udělení erbu mlynáři Jiříku z Doupova, který se dle pověsti zasadil o vítězství v bitvě na Luckém poli 13. května 1116. Ústředním cílem bylo osvětlit původ mlynářského znaku.

Konferenční den tvořily tři jednací bloky a to Mlynářství v tradiční slovesnosti, Mlynářská symbolika a Mlynářství v pomocných vědách historických. Konferenci zahájila Šárka Mašková Janotová a ve svém příspěvku „I na tomto mlýně býval... Mlynáři v proudu pověstí“ seznámila posluchače se správnou definicí slova pověst a na několika příkladech ukázala, jakým způsobem pověstí putovaly po Evropě a jak touto cestou dohledat i reálný původ některých z nich. Podobného tématu se zhostila i Jaroslava Škudrnová ve svém referátu „Jsouc v těch písničkách mlynář (ne)jeden aneb Obraz raně novověkého mlynáře v kramářských písničkách“. Cílem její přednášky bylo poukázat na kramářské tisky jako na jedinečný pramen využitelný při studiu obrazu mlynáře v myšlenkovém světě obyčejných lidí 18. a 19. století. Podobným směrem, avšak na regionální úrovni, se ubírala přednáška

„Mlýny a mlynáři v projevech slovesné lidové kultury“ v podání Ilony Vojancové, jež představila výzkumy pracovníků Souboru lidových staveb Vysočina ze 70. až 90. let 20. století, kteří zaznamenali různé druhy lidové slovesnosti věnované mlýnům, mlynářům a pověrečným představám z tohoto prostředí. Na závěr bloku vystoupil Radim Urbánek s prezentací „Vybrané mlynářské termíny a jejich nynější interpretace“, uvádějící mnoho přesně definovaných termínů a způsob jak by se měly používat. Poukázal zde na etymologii a logiku mnoha mlynářských pojmů.

Před obědem dostali účastníci konference prostor pro diskuzi o podobě modelu pomníku k připomínce výročí 900 let od udělení erbu Jiříku z Doupova. Společně se hledalo znění textu, který by ozřejmil smysl památníku, jenž má být během léta 2016 vztyčen nedaleko Červova mlýna u Chýstovic (PE).

Po obědě zahájila druhý jednací blok Martina Maříková. Ta objasnila „Symboliku pražských přísežných mlynářů“ zachycenou na předmětech sloužících k reprezentaci zemského mlynářského cechu. Kromě cechovních pečetí demonstrovala také několik málo dochovaných vodních cejchů a nastínila souvislosti mezi zde zobrazenými prvky a postupným omezováním pravomocí představených cechu na poli dozoru nad vodními stavbami. Následovala přednáška Jana Pešty „Architektura mlýnů – výraz reprezentace mlynářů“, kde hovořil o reprezentačních prvcích architektury jak v exteriéru, tak v interiéru. Při tom upozornil na nutnost uvědomit si v konkrétních případech, zda se jedná o reprezentaci mlynáře či majitele mlýna (vrchnosti). Blok uzavřel Rudolf Šimek s pojednáním o „Ikonografii předmětů cechu mlynářského“. Ten představil nejzají-

Obr. 1: Účastníci konference na fotografii před Gregorovým mlýnem (CR). Foto R. Šimek 2016.

mavější předměty cechu mlynářského z expozic a muzejních depozitářů z celé České republiky s přihlédnutím k jejich výzdobě a způsobu užití v rámci cechu.

Blok věnovaný mlynářství v pomocných vědách historických započal Lukáš Kovář prezentací „Poctivého cechu mlinarzskeho peczet...“. Zasloužil posluchače do problematiky sfragistiky, historie používání mlynářských pečetí a především jejich typologie a mlynářské symboliky. Následoval příspěvek Věry Smolové „Genealogie mlynářského rodu Kočků a Fialů aneb Cím je genealogie prospěšná“. Paní Smolová na vhodném příkladu přesvědčivě dokázala obhájit potřebu genealogie jako nedílné součásti molinologie. Jako poslední, po krátké pauze, zazněl referát „Tajemný příběh mlynářského znaku“. Ten na speciální přání laskavě připravila Klára Woitschová. Jednalo se o vyvrcholení konference a kolegyně Woitschová potvrdila, jak již během přípravy této konference molinologové předpokládali, že legenda o hrdinném mlynáři Jiřím z Doupova je výmyslem Václava Hájka z Libočan, který

takto vytvářel erbovní pověsti na objednávku svým donátorům. Samotná podoba mlynářského znaku, jak ji známe dnes, vznikla až ve druhé polovině 19. století. Jednací den byl zakončen v Hlinsku v hotelu Styl, kde proběhlo neformální setkání mnohých účastníků konference a kde došlo na oslavu 4. narozenin webových stránek www.vodnimlyny.cz.

Všem přednášejícím patří poděkování za velmi kvalitní příspěvky a posluchačům za aktivní účast, což společně vytvořilo tvůrčí a zároveň mimořádně příjemnou atmosféru této konference.

Dne 7. června 2016 se konala exkurze s první zastávkou ve skanzenu na Veselém Kopci, kde měl účastníky po vybraných technických památkách erudovaně provádět Radim Urbánek. Ve skanzenu je přivítala vedoucí Ilona Vojancová a spoluautorka knihy „Dílo a život mlynářů a sekerníků“, Magda Křivanová. Obě šarmantní dámy vhodně doplnily výklad Radima Urbánka a svým úsměvem zpříjemnily návštěvníkům zdejší pobyt. Skupinu zaujal především objekt vodního mlýna a další zajímavé tech-

nologické provozy. Následovala prohlídka uměleckého válcového Gregorova mlýna ve Žďárci u Skutče (CR) kde se průvodcům Urbánkovi a Šimkovi naskytla příležitost objasnit přítomným, jakým způsobem umělecký mlýn s válcovými stolicemi pracoval, a jak se dá dokumentovat (ačkoliv někteří z nich dali přednost spíš rozhovoru s kozlem na zahradě). Poslední zastavení se konalo ve školním mlýně Střední průmyslové školy potravinářství a služeb v Pardubicích, kam se dopravila již jen malá skupinka nejstateč-

nějších molinologů, jež jistě nelitovali vynaloženého úsilí. Mlýnem je provedla paní Dana Kovaříková, zástupkyně ředitele školy.

Organizátoři pod vedením Rudolfa Šimka plánují vydání sborníku přednášek z této přínosné a účastníky velice kladně hodnocené konference.

*Rudolf Šimek
Podbrdské muzeum
Rožmitál pod Třemšínem*

VÝBĚR LITERATURY KE KULTURNÍM DĚJINÁM ZA LÉTA 2014–2016

A SELECTED BIBLIOGRAPHY ON CULTURAL HISTORY FOR THE YEARS 2014–2016

Studentská soutěž nakladatelství Academia má jistě dobrý potenciál odhalovat zajímavé talenty a vydávat jejich prvotiny. Vyžaduje to ale důkladnou práci s dosud málo zkušenými autory a bohužel v tomto ohledu se nemohu zbavit pocitu, že Academia není ani zdaleka tak důkladná, jak by se hodilo. Kniha B. Jedličkové z předchozího ročníku přesto dokázala uspět i v rámci cen Magnesia litera, ale obávám se, že to musíme považovat pouze za výjimku. Má na podobné ocenění šanci i kniha **Ivety Škrabalové Jaroslav Šalda – portrét titána tisku** (Praha, Academia 2016), vydaná opět v edici Studentské práce? Podle mého názoru těžko, a to právě kvůli nedůsledné redakci. No, na rozdíl od původní diplomové práce došlo k přesunu čtenářsky málo atraktivní metodologické kapitoly až na závěr, tam však působí dost neorganicky. Navíc opět budí rozpaky podoba poznámkového aparátu. Rozhodně to však neznamená, že by ho autorka používala málo, naopak – text je poznámkami přehlčen, navíc nadměrně jsou využívány doslovné citace, což rozbíjí jednotný příběh. Především se ale projevuje slabší orientace autorky v sekundární literatuře, kdy někdy odkazuje k textům, je-

jichž předností je pouze to, že se snadno dají dohledat na internetu. Velké rozpaky ve mně vyvolávají rovněž odkazy na autorčiny rozhovory s odborníky, a to i v případech, že jde o skutečnost bez problémů dohledatelnou v dobové či sekundární literatuře. Tohle je zlovyk mnoha diplomových (a nikoliv jen diplomových) prací, kterému by měla čelit především důkladná redakční práce s textem. Vyžaduje to ovšem podstatně jiný přístup, než s jakým se setkáváme i v našich nejprestižnějších nakladatelstvích, mezi něž Academia naprosto nepochybně patří. Jinak samotné téma práce – tedy životopisný portrét jednoho z nejmocnějších mužů českého tisku meziválečného období – je jistě mimořádně atraktivní a autorka přinesla mnoho dosud neznámých, nebo jen málo známých poznatků. Trochu možná zamrzí, že se někdy až příliš často odvolává na jen částečně publikované vzpomínky Jaroslava Šaldy a přejímá tak v řadě případů jeho pohled. I když se snaží nezamlčovat ani Šaldovy problematické kroky a jeho ne příliš vybíravé činy, přece jen má poměrně často tendenci ho omlouvat a oslavit J. Šaldu jako selfmademana, který se dokázal vypracovat z prostých poměrů. I kvůli tomu tak v někte-